

Jæger

JAGT · VILDT & NATUR

Mere jagt

De nye jagttider

Husmandsjagten

Snepper, sild og honningsyp

Simson & Co

134 års op- og nedtur

Nr. 12 December 2017

DANMARKS JÆGERFORBUND

HISTORIEN OM 134 ÅRS OP- OG NEDTUR
I TYSK JAGTVÅBENPRODUKTION:

Simson & Co

Tekst: Peter Ravn Lund

Simson er kendt af langt de fleste jægere. Engang var den tyske familie og firmaet af samme navn en gigant med 3.600 ansatte, men nazisternes had mod den jødiske familie knækkede ryggen på virksomheden.

Simson Model Astora – en prisbillig fuglebøsse fra 1920'erne.

Den store Simson-families firmasucces blev grundlagt med kreaturhandel, inden familien slog sig på våbenproduktion.

VÅBEN: De fleste danske jægere kender "Simson Suhl", som våbenhandlere i Danmark ofte skriver navnet. Danske jægers kendskab til Simson hænger sammen med lavprisjagtvåben fra DDR-tiden, og i næsten enhver jagtbutik kan købes velfungerende brugte jagtvåben i det nederste prissegment med navnet Simson.

Firmaets navn var Simson & Co. Suhl var byens navn – en by, der indtil Anden Verdenskrigs afslutning var Tysklands våbencentrum med flere hundrede våbenproducenter. J.P. Sauer & Sohn, Krieghoff, Gebrüder Merkel, Meffert, Funk, Thieme & Schlegelmilch er nogle af de mest kendte.

Den største virksomhed af dem alle var dog Simson & Co, der på grund af bl.a. dygtige forretningsdispositioner, top-teknologi og attraktive arbejdsforhold med områdets højeste lønninger stormede frem.

Simson & Co beskæftigede sig ikke kun med jagtvåben: Året før Henry Ford begyndte med sin T-model, lavede Simson biler i Suhl. Cykler, sværd, bajonetter samt våben til militær og politi var også på produktpaletten. Simson &

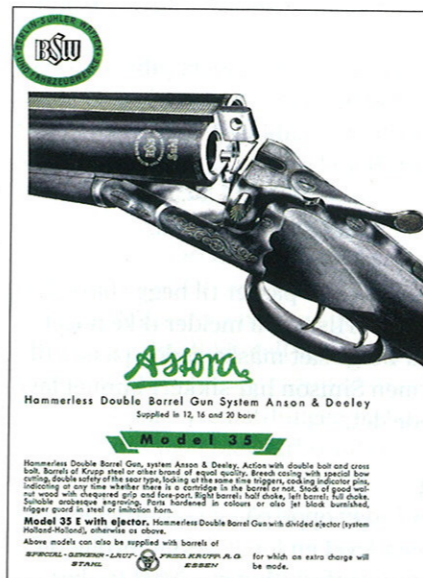
Co havde et udviklings samarbejde med Zeiss, Krupp og andre højteknologiske virksomheder, der tegnede Tysklands førende industrielle position på verdensmarkedet.

I lighed med mange andre våbenproducenter i Tyskland gennemgik også Simson & Co dramatiske begivenheder som statsdannelse, verdenskrige, revolutionsforsøg, politiske omvæltninger og op- og nedture, som næsten kan tage pusten fra enhver. For Simson & Co og ejerfamilien bag virksomheden var der desuden en særlig detalje, der skulle få afgørende betydning: Familien var jødisk og derfor skydeskive for det nazistiske Tysklands fanatiske modvilje.

Baggrund med kreaturhandel

Liebmann Simson drev en kreaturhandel, og hans arvtager, Simson Lippmann, handlede med manufakturvarer. Sidstnævnte efterlod sig en formue på over 11.000 Reichsthaler til de to sønner Löb og Moses Simson, der i 1850 åbnede en manufakturforretning i Suhl.

I løbet af en årrække erhvervede de to brødre andele i firmaet "Alten Stahlhammer". Der blev lavet bajonetter og sabler samt færdiggjort geværløb. 1856 regnes som året for grundlæggelsen af firmaet. I 1862 registreredes firmaet "Gebrüder Simson" i

Model 35 Astora, hammerless s/s med Anson & Deelely-system, Greener bolt, løb af Krupp Gewehrstahl. I kaliber 12, 16 og 20 – og mulighed for ejektorer efter ønske i Model 35E samt upgraded som Model 35F og FE med sideclips, scroll-gravering, bedre skæftetræ og højklasse-finish overalt. Modellen kunne fås med BF-vekselløb i både tyske og amerikanske kalibre.

Simson-villaen med hele 953 m² beboelse, tegnet af en af tidens førende arkitekter Hermann Muthesius, Berlin. Hele herligheden kunne købes i 2014 for 200.000 EURO.

Suhls handelsregister.

Allerede i 1863 optog Moses Simson en fagmand som partner, og geværfabrikken "Simson & Luck" så dagens lys med våbentekniker Karl Luck i spidsen. I Suhl skulle der laves komplette militærgeværer. Krigene i 1864 mod Danmark, 1866 mod Østrig og 1870/71 mod Frankrig gav statsordrer til Simsons nye fabrik. Først og fremmest med at ombygge erobrede østrigske tændnålsgeværer til bagladesystemer. Bagladegeværene viste sig at være den egentlige årsag til Preussens succes i disse krige, og i de efterfølgende år fik Simson ordrer fra Holland, Italien og Rusland.

Strategien med topmoderne tekno-

logi førte i 1893 til et samarbejde med Zeiss i Jena og Görz-Werke, Berlin. Sammen udviklede de præcisionssigtteudstyr til artilleriskudning, hvor hovedaftageren var Krupp i Essen.

Under Gerson Simsons ledelse var Simson & Co blevet Suhl-områdets største virksomhed. Enken styrede familieanliggender og var bl.a. med i "Simson-Stiftung", der uddelte fattighjælp samt gav stipendier til begavede realskoleelever i Suhl. Hendes indgriben medførte bl.a., at familiens sociale status blev sat i relief: Omkring 1910 planlagde familien at flytte til en velbeliggende og attraktiv grund med udsigt over byen. Bystyret slog sig i tøjret og ville ikke sælge, men Simson

Der er fuld gang i skæftemageriet hos Simson-BSW. Fotoet er fra omkring 1934.

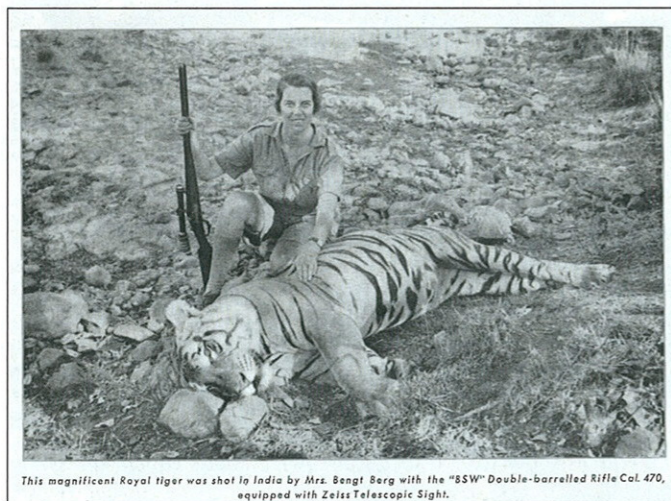
Simsons markedsføring omfattede fotos fra lerdueskydning i Hamburg-Altona med deltagelse af de danske notabiliteter greverne Bernstorff og Ahlefeldt.

► truede med at flytte firmaet til nabobyen Zella-Mehlis, der som våbenby nr. 2 altid havde ligget i direkte konkurrence med Suhl. Det afgjorde sagen, og den flotte Simson-villa blev bygget i 1911 og indviet i 1912 med deltagelse af mange internationale gæster.

Samarbejde med Jäger

På trods af sin dominerende position som Suhls største virksomhed havde firmaet et meget beskedent antal patenter og mønsterbeskyttelser. Fra 1900-tallets start og indtil Anden Verdenskrig var tyske bøsse-magere – og især bøssemagerne i Suhl – mestre for et stort antal opfindelser og videreudviklinger af andres opfindelser, primært af de engelske fra 1800-tallet. De mest kendte er nok Ernst Steigleders over/under-konstruktion fra 1905 samt Kerners meget vellykkede variant af Anson & Deeley-kasselåsen med overliggende aftræksstænger, som giver et perfekt blødt og sprødt aftræk, der aldrig er overgået til dato.

Simson-fabrikkerne brød i stedet nyt land med videnskabelig materialeafprøvning, mikrofotografi af stål, langtids-test af sliddele på våben og lignende, der kunne løfte Simsons produkter i køberemnerens bevidsthed. Egentlige opfindelser var det småt med. Den vigtigste – som Simson

Med sin Simson-dobbeltriffel nedlagde Inger Illum-Berg denne prægtige tiger.

betalte licens for at bruge – var tilmed fra en anden jagtvåbenproducent i Suhl, nemlig Franz Jäger. Det korrekte navn for konstruktionen var "Simson-Jäger-Schildzapfen-Verschluss", og forskellen på denne konstruktion og den almindelige måde med låseknaster, der ligger i forlængelse af hinanden, er, at her ligger de to låseknaster ved siden af hinanden. Både Jägers egen fabrik, Simson og et af de bedste belgiske bøsse-magerfirmaer, nemlig Paul Scholberg i Liège, brugte patentet.

Håndværksmæssig kunnen

Fra 1930/31 eksisterer der to ekstraordinære jagtvåbensæt, som blev leveret til den verdensberømte svenske dyrefotograf og forfatter Bengt Berg. Fredrik Franzén – Skandinaviens specialist i jagtvåben – har haft disse kostbarheder i hænderne, og konkluderer, at fremstillingen af så komplicerede våbensæt efter kundens højst ekstraordinære idéer har krævet topekspertise tillige med topkvalitet i alle fremstillingsdetaljer – noget, som Simson kunne levere på den tid.

Her er en gennemgang af begge sæt – i den oprindelige konfiguration:

Først sættet, der blev lavet til Inger Illum-Berg, Bengt Bergs danske hustru – datter af grundlæggeren af stormagasinet Illum i København.

Simson-dobbeltriffel i kaliber 8x60R Magnum

Vekselsæt 1: Büchsflintepiber i kaliber .360 No.2 + Paradox-løb i kaliber 12

Vekselsæt 2: Haglløb s/s i kaliber 12, alle i det fine, rusttræge Böhler Antinit-stål.

Det andet sæt, som var Bengt Bergs personlige, bestod af: Simson par-dobbeltriffel med ejektorer i kaliber .470 NE og .360 No.2

Vekselsæt 1: Büchsflintepiber i kaliber 8x60R Magnum + Paradox-løb i kaliber 12

Vekselsæt 2: Büchsflintepiber i kaliber .470 NE + haglløb kaliber 12 – Paradox

Vekselsæt 3: Haglløb s/s i kaliber 12 – 68 cm pibe

Vekselsæt 4: Haglløb s/s i kaliber 12 – 76 cm løb

Vekselsæt 5: Dobbeltriffelpiber i kaliber .22 Hornet

Vekselsæt 6: Büchsflintepiber i kaliber .22 Hornet og haglløb kaliber 12

Vekselsæt 7: Haglløb s/s i kaliber 12 – Paradox.

Altså hele ni sæt piber, som alle passer til begge baskyler. Til overflod er der ejektorer. Historien melder ikke noget om, at de ni sæt piber på Bergs sæt måske endog passer til Inger Illum-Bergs sæt, men Simson har sikkert kunnet lave det, hvis kunden ønskede det.

Nazisternes indtog

Simson-fabrikkerne var i 1927 oppe på en medarbejderstab på 3.600 og havde gennemlevet en for Tyskland urolig tid med strejker og politiske manifestationer – både fra kommunister og nazister. De sidste vandt frem med udnævnelsen af den fanatiske Fritz Sauckel til såkaldt "Gauleiter" i den thüringske afdeling af nazipartiet. I sin avis "Der Nationalsozialist" begyndte Sauckel at antyde uregelmæssigheder i prisberegningen på de store statsordrer. Han påstod, at Simson havde overfaktureret militærordrerne og derved brudt monopolaftalen, men det hele blev pure afvist af retsvesenet.

De nye voldsomme problemer i Tyskland på grund af Wall

Street-krakket i USA i 1929 slog hårdt igennem: Simson kom ned under 1.800 beskæftigede. Erhvervslivet var helt i bund, idet de amerikanske lån, som finansierede opsvinget i Tyskland op til krakket, omgående blev forlangt betalt tilbage. Begivenhederne banede vejen for Hitler, og det betød enden på 80 års succesrig forretning for den jødiske Simson-familie.

Ekspropriation

Efter Hitlers udnævnelse til rigskansler den 30. januar 1933 begyndte ulykkerne med det samme: I april 1933 marcherede nazistiske SA-enheder ind på fabriksområdet og højeste hagekorsflag. "Ariseringen" af det indtil nu rent jødiske firma gik i gang med hærens, Preussens og den thüringske landsregerings billigelse – et skrækindjagende eksempel på, hvor magtfuldkomne nazisterne var blevet på utrolig kort tid.

De retmæssige ejere blev udelukket, og en nazistisk administrator blev indsat. 1. februar 1934 blev kommanditselskabet "Berlin-Suhler Waffen- und Fahrzeugwerke Simson & Co" grundlagt. Firmaet blev i en periode kaldt "Waffa" – hvilket kan ses som produktnavn på jagtvåben fra den tid. Efterfølgende blev forkortelsen BSW anvendt. Familiens rolle i Suhl var hermed udspillet. Til nogle tyskeres ros må man sige, at der var retskafne folk i lokalområdet, der ikke tog del i begivenhederne: BSW blev i folkemunde til "Bis Simson Wiederkommt" (Til Simson Kommer Tilbage) – altså et håb om en tilbagevenden til normale tider.

I 1935 sørgede Fritz Sauckel for det endelige nederlag for familien Simson: Endnu en undersøgelse gennemført af Deutsche Revisions- und Treuhand-Aktiengesellschaft førte til påståede uregelmæssigheder, som straks blev lagt ud som "Jøden Simsons bedrageri over for det tyske rige". Forelagt et erstatningskrav på 9,75 mio. RM overgav familien den 17. marts alle deres midler, ejerskab til fabrikken m.m. til "Det nationalsocialistiske folkefællesskab" – bemærk ligheden i ord til kommunisternes forklaringsverden.

BSW og Gustloff-Werke 1935 til 1945

Fra 1935 til 1939 var firmanavnet Berlin-Suhler Waffen und Fahrzeugwerke G.m.b.H. – Simson-navnet var pist væk! Fabrikken blev udset til at være centrum for fremstilling af infanterivåben, og for at sikre arbejdskraft i Suhl-området gik Sauckel i gang med at bygge et stort antal arbejderboliger – omkring 100 huse i alt. Ved siden af militærets produktionsinteresser var der plads til udvikling og produktion af cykler, køleskabe og barnevogne som tidligere samt en lille motorcykel "BSW Modell 100" med en 98 cm³ Sachs-motor. Efter et par år var over 5.000 af disse solide, små køretøjer i drift. Jagtvåbenfremstillingen fortsatte også.

Den 3. juli 1937 blev virksomheden udmærket med udnævnelse til nationalsocialistisk mønstervirksomhed, og over 100.000 m² grundareal blev tilkøbt til nybygninger. Året før blev firmaet sammen med mange andre samlet under industrikonglomeratet "Wilhelm-Gustloff-Stiftung" og navnet ændret til Gustloff-Werke.

Det tyske sammenbrud i april/maj 1945 kom til Suhl den 3. april 1945 med amerikanske tropper, som fandt byen uskadt og i fuld produktion: Maskingeværer, panserværns-skyts, raketkastere, håndvåben og tilhørende ammunition stod klar til afgang på fabriksarealerne. Den amerikanske militærkommando besatte virksomheden tillige med alle de øvrige våbenfabrikker i Suhl. Gustloff-Werkes topledelse blev sat under arrest. Samtidig gik omfattende plyndringer

Fritz Sauckel var nazi-gauleiter og minister-præsident i Thüringen samt medlem af rigsdagen fra 1933. Sauckel stod bag forfølgelsen af Simson-familien. Han var arbejdsminister fra 1942 med ansvar for bl.a. slavearbejderprogrammerne. Han blev dømt til døden og hængt for krigsforbrydelser i 1946.

i gang: Først og fremmest blev al løsøre ødelagt og smidt ud af vinduerne – alt arbejde gik i stå, og alt af værdi blev fjernet. En del af anlægget blev ødelagt, sprængt i luften eller brændt af.

Sovjetisk besættelse

Som aftalt på Jalta-konferencen i februar 1945 blev det tidligere Gustloff-Werke straks sat under kontrol af SMAD – den sovjetrussiske militæradministration i Tyskland. På den lange liste af virksomheder, der skulle demonteres og sendes til Sovjet, var de fleste af Suhls våbenfabrikker, herunder også Gustloff-Werke. Alle de mest moderne maskiner blev sendt med tog til Sovjet – virksomhedens snedkeri lavede hele 4.200 kæmpestore trækasser til formålet. Demontagen strakte sig over mange måneder, og det anslås, at værdien af de fjernede maskiner alene fra denne fabrik beløb sig til mere end 20 mio. RM.

Fra 1. august 1945 blev der af blot 284 tilbageblevne medarbejdere lavet stegepander, hakker, værktøj og ganske få haglbøsser. Kuglevåben var omgående blevet forbudt over hele Tyskland.

Det korrekte navn for låsekonstruktionen på dette våben var "Simson-Jäger-Schildzapfen-Verschluss". Forskellen på denne konstruktion og den almindelige måde med låseknaster i forlængelse af hinanden er, at her ligger de to låseknaster ved siden af hinanden.

> Simson som krigsskadeerstatning

Året efter overgik ejerskabet til USSR som tysk krigsskadeerstatning, og firmaets nye navn blev: "Suhler Fahrradfabrik der sowjetischen staatlichen Aktiengesellschaft "Awtowelo" Werk Simson & Co". I årene herefter blev jagtbøsserne fra Simson mærket Simson Awtowelo, og disse våben er i førkrigskvalitet med en topforarbejdning, der er bemærkelsesværdig – tiden taget i betragtning. Man sagde, at de tyske våbenmekanikere tog sig god tid med tilpasningen, da de russiske opsynsmænd ikke havde begreb skabt om jagtvåbenfremstilling. Genopbygningen gik dog langsomt: Sovjet afviste, at deres del af Tyskland kunne modtage Marshall-hjælp fra USA, hvilket den vestlige del jo gjorde med meget gode resultater til følge (USA sendte hjælp for i alt 13 milliarder dollars til Europa).

Den 1. maj 1952 overdrog USSR en lang række russisk-ejede virksomheder, bl.a. Simson, til DDR-staten.

Den største forandring kom i 1969 med sammenslutningen med VEB ErnstThälmann-Werk til en storproducent med 6.000 medarbejdere, der skulle fremstille mindre køretøjer af forskellig art samt – på sigt – samle hele jagtvåbenproduktionen på et sted. Navnet blev VEB Fahrzeug- und Jagdwaffenwerk Ernst Thälmann Suhl (VEB Fajas), og jagtvåbenproduktionen i Heinrichs ophørte helt. Det nye produktionssted arbejdede med en palet af produktnavne fra før krigen: Fortuna (Sauer & Sohn), Haenel, Gebr. Merkel, Sauer & Sohn, Suhl (indtil 1970) og Simson. Aftagerne kunne i perioder bare vælge. I november 1989 brød østblokken sammen med "murens fald", og DDR-staten gik helt i stå.

Murens fald

1. juli 1990 kom opløsningen for VEB Fajas Suhl. En række nye virksomheder oprettedes på resterne, deriblandt Jagd- und Sportwaffen GmbH og Simson Fahrzeug GmbH, begge i Suhl. Sidstnævnte firma var så svagt finansielt funderet, at det gik konkurs allerede samme efterår. Kun Merkel Jagd- und Sportwaffen med ca. 100 medarbejdere har overlevet som storproducent i Suhl, hvor der stadig er en del mindre virksomheder beskæftiget med jagtvåben.

For Simson kan man sige, at 134 års erhvervsvirksomhed, som havde været arbejdsplads for generationer af tusindvis af familier, ikke kunne overleve "die Wende", der blev et

kulturchok for DDR-borgerne.

Simson-familien i USA fik der en mulighed for erstatning. Fordi firmaets retslige hjemsted tilfældigt havde ligget i Vestberlin, gav Vesttyskland i 1957 en samlet erstatning på 4,6 mio. DM. DDR-staten gav sig ikke af med at betale erstatning for begivenheder før 1945.

Produktionen af jagtgeværer

Simson fremstillede alle former for jagtvåben: haglbøsser s/s og bock, alle mulige kombivarianter, drillinge, bockdrillinge, doppelbüchdrillinge, vierlinge og customizing af Mauserrifler – helt som alle de øvrige Suhler-våbenfabrikker.

Fabrikken lavede desuden våben efter kundespecifikationer og var helt fremme med kraftigt byggede konkurrencebøsser til flugtskydning.

Serienummerliste

Der findes ikke præcise lister, som kan datere jagtvåben fra før 1923, og det er usikkert, hvornår systematisk serienummerering gik i gang hos Simson. De nogenlunde præcise produktionstal fra tiden efter 1945 gør det muligt at regne sig frem til fremstillingsår, hvilket efter 1923 også altid kan ses på bøsseløbets underside med en tre- eller firecifret angivelse af prøveskydningmåned og -år. 1054 er således fra oktober 1954, 665 fra juni 1965 osv.

Produktion af jagtvåben

Såfremt jagtvåbenenes serienummerering er foregået kontinuerlig – og det ser det umiddelbart ud til, idet serienumrene kan følges på konkrete våben fra 1924 til 1988 – havde Simson en samlet produktion på ca. 60.000 jagtvåben fra nummereringens start omkring 1880 til 1945. Det er en beskedent produktion i sammenligning med f.eks. J.P. Sauer & Sohn, der allerede i 1897 nåede et styktal på 63.000 enheder og i 1924 var nået op på 229.000 enheder.

Fra 1945 til 1963 var produktionen jf. firmaernes årsrapporter og konstaterede serienumre på konkrete våben på ca. 165.000 enheder. I alt fra ca. 1880 indtil ca. 1963/64: 225.000 jagtvåben. Efter 1965/66 begynder en sammensmeltning af flere fabrikkers mærkenavne, som gør det umuligt at fastslå egentlige Simson-produkters antal.

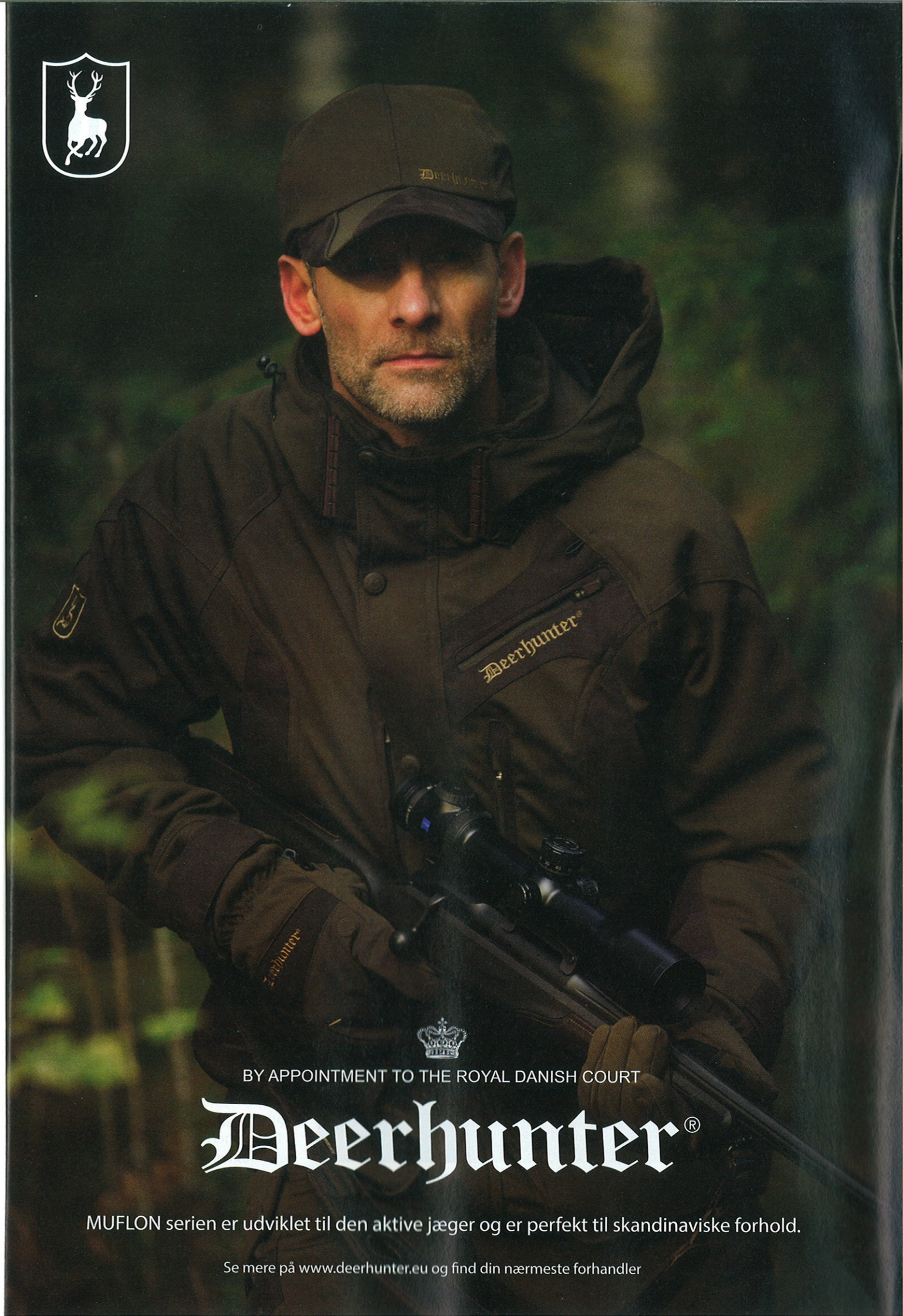
Våbenbyen Suhl

Suhl er med sine 36.000 indbyggere placeret midt i Tyskland. Siden 1535 er der fremstillet våben i byen, hvis omegn indeholder jernmalm, vandkraft og vældige skovmassiver. I 1803 blev verdens første mekaniske trykpresser konstrueret her af Friedrich König. I 1800-tallet blev bøsse-magerhåndværket mekaniseret og en række betydelige våbenfabrikker som J.P. Sauer & Sohn, C.G. Haenel, Simson & Co, Sempert & Krieghoff opstod. Byen har et seværdigt våbenmuseum og et bilmuseum med Simson-biler. Der findes et stort flugtskydningsanlæg i olympisk klasse i omegnen, og byen har en fagskole for våbenmekanikeruddannelsen.

ravnlund@lund-co.dk

Erhvervspark Simson i dag – kun navnet er tilbage.

BY APPOINTMENT TO THE ROYAL DANISH COURT

Deerhunter®

MUFLON serien er udviklet til den aktive jæger og er perfekt til skandinaviske forhold.

Se mere på www.deerhunter.eu og find din nærmeste forhandler